

# 'hak-al'

6  
DECEMBER  
1995  
21e JAARGANG



natuur-en vogelwacht  
CULEMBORG



**Kontaktadres:**

Natuur- en Vogelwacht Culemborg,  
Postbus 381, 4100 AJ Culemborg.

**Bestuurssamenstelling:**

Wim Kievit, Verdijkstraat 13,  
4102 CL Culemborg; tel.: 0345 514561.  
Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,  
4102 CL Culemborg; tel.: 0345 519581.  
Frans Waroux, Moerbeiboom 45,  
4101 WC Culemborg; tel.: 0345 515393.  
Breun Jansen, Eikeboom 31,  
4101 VA Culemborg; tel.: 0345 514885.  
Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3,  
4101 JK Culemborg; tel.: 0345 515450.  
Kars Veling, Akkerwinde 9,  
4102 JJ Culemborg; tel.: 0345 531689.  
vacant

**Klubhuis:**

"De Ketelvink", voormalig "Ketelhuis" op  
Terweijde, Middelcoopstraat 1A Culemborg.

**Bibliotheek:**

Gerrie Monfils (tel.:0347 377638)  
Cor Maurice (tel.:0345 520857)  
Boeken / verslagen in "De Ketelvink".  
Geopend: vrijdag van 19.00 uur tot 19.30 uur,  
uitgezonderd de maanden juli en augustus.

**Lidmaatschap:**

Nieuwe leden opgeven bij de penningmeester, evenals  
adreswijzigingen.

**Penningmeester:**

Frans Waroux, Moerbeiboom 45,  
4101 WC Culemborg, tel.: 0345 515393.  
Gironr.: 34.33.351 t.n.v. F.H. Waroux,  
rek. Natuur- en Vogelwacht Culemborg.

**Kontributie:**

Betaling per toegezonden acceptgirokaart.  
Jeugdlidmaatschap *f* 12,50 per jaar; volwassene,  
gezins-, postlidmaatschap *f* 25,- per jaar.

**Redaktieteam en -adressen:**

Breun Jansen, Eikeboom 31,  
4101 VA Culemborg; tel.: 0345 514885.  
Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,  
4102 CL Culemborg; tel.: 0345 519581.  
Harry v.d. Warenburg, Grondzeilerweg 9,  
4105 HJ Culemborg, tel.: 0345 514358.

**Plantenwerkgroep:**

Wim Rubers, Joh. Frisoplaats 6A,  
4196 AC Tricht; tel.: 0345 573354.

**Knotwilgenwerkgroep:**

Wim Smits, Schoolhof-Oost 24,  
4105 AS Culemborg; tel.: 0345 516575.  
Harry v/d Warenburg, Grondzeilerweg 9,  
4105 HJ Culemborg; tel.: 0345 514358.

**Paddenwerkgroep:**

Harry v/d Warenburg, Grondzeilerweg 9,  
4105 HJ Culemborg; tel.: 0345 514358.

**Zoogdierenwerkgroep:**

Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,  
4102 CL Culemborg; tel.: 0345 519581.

**Vogelwerkgroep:**

Stijn Brand, Bachlaan 13,  
4102 BP Culemborg; tel.: 0345 516038

**Insektenwerkgroep:**

Annette van Berkel, Akkerwinde 9  
4102 JJ Culemborg; tel.: 0345 531689.

**Werkgroep Natuurfotografie:**

Henk Vennix, Pastoriestraat 39  
5214 TH Rosmalen;

**Werkgroep Wintervoeding Vogels:**

Ruud Post, Linnaeuslaan 61,  
4102 LG Culemborg; tel.: 0345 530135.

**Inleveren waarnemingen:**

Stijn Brand, Bachlaan 13, 4102 BP Culemborg; Arjan  
Brenkman, Weidsteeg 177, 4102 AC Culemborg of de  
speciale bak in "De Ketelvink"

**Begeleiding jongere jeugdgroep:**

Gerrie Monfils-Evers, 31-de Limiet 5,  
4131 NR Vianen; tel.: 0347 377638.

**Nestkasten-koördinatie:**

vacant

**Kampen, lezingen, dia-avonden en kursussen:**

Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3,  
4101 JK Culemborg; tel.: 0345 515450.

**"Het Vogeljaar":**

Jaarabonnement door overschrijving van f 28,20 op de girorekening van de N.V.W.C., met vermelding van: "Het Vogeljaar".

**Sekr. Milieuwerkgroep Noordwest-Betuwe:**

Postbus 288, 4100 AG Culemborg.

Tel.: 0345 513386 of 0343 561687.

**Verbandtas en -trommel:**

Voor alle activiteiten is een verbandtas en -trommel aanwezig in "De Ketelvink". Aanvullingen z.s.m. na gebruik doorgeven aan de beheerder:  
vacant

\*\*\*\*\*

**KONTAKT-ADRESSEN:****Vogelbeschermingskonsulent:**

Paul van Veen, Gandhi 197,

4102 HK Culemborg; tel.: 0345 521953.

**Asielhouders:**

Alle beschermde vogels:

Lexmond - tel.: 0347 341677

Aanneem- en doorgeefadres:

Utrecht - tel.: 030 2919449

**Egelopvangcentrum Maarssenbroek:**

Spechtenkamp 159, 3607 KJ Maarssenbroek;

tel.: 0346 568440.

**DIVERSE NATUURORGANISATIES:**

**Milieu:** alarmnummer luchtverontreiniging:

tel.: 026 4452220.

**Veldpolitie:**

Den Hartog: tel.: 0343 551558 (Werkhoven)

Vrieling : tel.: 0343 561675 (Cothen)

Meldkamer : tel.: 030 6924824 (Zeist)

**Gemeentepolitie Culemborg:**

Dhr. Helmond, Boerenstraat 35, Culemborg;

tel.: 0345 515744.

**Vereniging Milieudefensie:**

Tweede Weteringplantsoen 9, 1017 ZD A'dam.

**Gelderse Milieudefensie:**

Jansbuitensingel 14, 6811 AB Arnhem;

tel.: 026 3515069.

**Milieuwerkgroep "Noordwest-Betuwe":**

Harry v.d. Warenburg, Grondzeilerweg 9, 4105 HJ

Culemborg; tel.: 0345 514358.

**Werkgroep Milieu Geldermalsen**

Henk ten Berge, Twee Morgen 16, 4196 JT Tricht

tel.: 0345 573974.

**Milieuwerkgroep Buren:**

Goof den Hartogh, Kloosterlaan 15,

4111 LG Zoelmond; tel.: 0345 502061

**Staatsbosbeheer regio Betuwe:**

Beheerseenheid De Linge, Veerstraat 16,

4181 AG Waardenburg; tel.: 0418 592411.

Janny Resoort, boswachter; privé 073 6419478

**Vereniging tot Bescherming van Vogels:**

Driebergseweg 16 B, Zeist, tel.: 030 6937700;

winkel: 030 6937777; ledenservice: 030 6937744;

vogel-infolijn: 030 6937773.

**Stichting Het Geldersch Landschap:**

Zypendaalseweg 44, 6814 CL Arnhem,

tel.: 026 4420944.

**I.V.N. Vereniging voor Natuur- en Milieu-educatie:**

Plantage Middenlaan 2C, 1000 HC Amsterdam,

tel.: 020 6228115.

**I.V.N. Vereniging voor Natuur- en Milieu-educatie, afd. Tiel en omstreken:**

Secretariaat: J.E.L. Bannink-Grimm

Cellendonklaan 35, 4012 BN Kerk-Avezaath.

**Stichting Natuur en Milieu:**

Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht,

tel.: 030 2331328.

**Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten:**

Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland;

tel.: 035 6559911.

**Wereld Natuur Fonds Nederland:**

Postbus 7, 3700 AA Zeist; tel.: 030 6937333.

**Wereld Natuur Fonds Nederland, regio West-Betuwe:**

sekretariaatsadres:

G.J. van Kessel-Heuff, Binnenstr. 3,

4117 GR Erichem; (Pandawinkel), tel.: 0344 571637

**Greenpeace Nederland:**

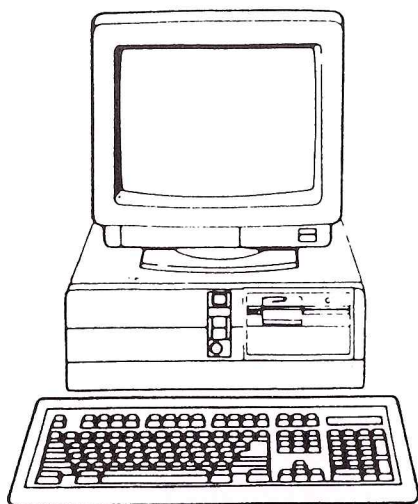
Postbus 11026, 1001 GA Amsterdam.

Damrak 83-II, 1012 LN Amsterdam;

tel: 020 6236545 / 6231843.



### Voorwoord van de redactie



Alweer de laatste Hak-al van 1995!

Een jaar waarin wij op gepaste wijze ons 20-jarig jubileum gevierd hebben met o.a. de Natuurmarathon, het kamp in La Brenne en vele andere bruisende activiteiten.

In het Jaarverslag 1995 zal hierop uitgebreid teruggekomen worden. Kopy voor dit Jaarverslag graag uiterlijk 15 december a.s. inleveren bij Breun Jansen, Eikeboom 31!!

In deze editie treft u onder meer een verslag aan van het geslaagde Steunpunt NME Culemborg najaarsproject, dat in het kader stond van "Oude en nieuwe natuur een handje helpen".

Op 14 november jl. werden de verkiezingen voor het Polderdistrict gehouden, waarbij zowel Goof den Hartogh als Harry van de Warenburg als "groenen" werden gekozen.

De redactie wenst u allen een bijzonder sfeervol en vredig kerstfeest toe, een goed begin van 1996 en graag tot ziens op de nieuwjaarsbijeenkomst van 5 januari a.s.!

#### Index:

- pag. 4 - NME-projecten
- pag. 6 - Wintervoeding
- pag. 7 - Vogelwaarnemingen
- pag. 10 - Van de leesplank, gelezen door Ruud Post
- pag. 11 - Verkiezingen Polderdistrict
- pag. 12 - Jeugdrubriek
- pag. 14 - Trektellingen in het najaar van 1995
- pag. 21 - Kerel; hoe bewijs je dat je een kerel bent?  
- Kerststukjes
- pag. 22 - Derde waarneming van een Roodhalsfuut in Culemborg
- pag. 23 - Dikke billen  
- Verslagje libellen-excursie 23 september 1995, door Vincent Post
- pag. 24 - Uitreiking vlinderboeken aan beste vlindertellers van 1995
- pag. 25 - Excursie- en activiteitenprogramma



### NME-projecten.

Sinds het najaar van 1992 zijn door het samenwerkingsverband Natuur en Milieu Educatie projecten georganiseerd die in een weekend op de Kinderboerderij zijn uitgevoerd.

Achtereenvolgens is ingegaan op het thema energiebesparing (hoe komen we de winter door), ecologisch groenbeheer (vlinderproject), 'natuurlijk' wonen (dak boven je hoofd), natuurlijk wonen (natuurlijk wonen, opening steunpunt, duurzaam bouwen/wonen), waterproject (onbekend water).

Als keus voor het projectweekend van 1 en 2 juli 1995 werd gekozen 'Culemborg Natuurlijk', aansluitend bij '1995 Europees Natuurbeschermingsjaar'/20 jaar N.V.W.C.



Op de Kinderboerderij was een tentoonstelling te zien, nl. 'Natuur in je buurt', samengesteld door de Stichting Onderwijs en Milieu in Nijmegen. Het Staatsbosbeheer, de Vleermuizengroep Tiel en het Gelders Landschap waren er.

Verder gaven alle werkgroepen van de N.V.W.C. acte de precense. De nestkastengroep timmerde met prijswinnaars uit eerdere acties nestkasten, de natuurfotografiegroep liet via een aantal schitterende opnamen van in en om Culemborg zien hoe mooi de natuur wel is.

Verder was er info door de knotploeg, jeugdafdeling, insecten, vogels, zoogdieren, tuin, planten, padden,

van iedere werkgroep wel wat. Veel aandacht trokken de borden met informatie van de natuurmarathon van 9 en 10 juni 1995, de plantenruilbeurs en de knutselhoek.

Een groot aantal Culemborgers maar ook van daar buiten hebben deze dagen een bezoek gebracht aan de Kinderboerderij. Dat is toch waar je het voor doet, het onder de aandacht brengen van velen. En dat dit geschiedde door velen is mogelijk door dat er een grote groep vrijwilligers telkens weer klaar staat om te helpen.

Zonder al deze vrijwilligers ben je nergens. Dus alle helpers wel of niet vrijwillig, bedankt voor alle inzet.



## Oude en nieuwe natuur.

Op zaterdag 11 november was er alweer een project van het steunpunt NME. Dit keer ging het voornamelijk over de nieuwe natuur in Culemborg.

Culemborg ligt aan de rivier en daaraan wordt vaak veel plezier beleefd als varen, zwemmen e.d. Maar de rivier kan ook bedreigend zijn, dat hebben we met elkaar meegemaakt in het begin van 1995. Om ons tegen het water te kunnen beschermen zullen de dijken verbeterd moeten worden. Tegerlijkertijd willen we het mooie landschap behouden en waar nodig verbeteren.

Het landschapsbeleidsplan dient als basis voor het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied. Enkele hoofdpunten hieruit zijn:

- het ontwikkelen van verbindingzones voor plant en dier in de uiterwaarden en de (moeras)kommen.
- het vergroten van de natuurwaarden in het agrarisch gebied langs de weg en het water.
- het toegankelijk maken van het gebied voor wandelaars, fietsers, kanoërs en paardrijders.

Gelukkig sluit het een (dijkverzwaring) het ander (genot) niet uit.

In andere delen van Gelderland is de nieuwe natuur al wat verder, gebieden als Gelderse Poort en Blauwe Kamer zijn goede voorbeelden. Door samenwerking met het Wereld Natuur Fonds, gemeenten, scholen, natuur- en milieuorganisaties en de regionale Stuurgroep NME gaan duizenden kinderen in het Rivierland aan de slag met de nieuwe natuur. Deelnemende scholen werken met leskisten en werkboeken en bij scholen die dat willen stopt de Panda-natuurbus voor een bezoek.

Ook in Culemborg is na de grote schoolvakantie gestart met het project. Veel scholen kregen een bezoek van de bus. En dat de bus indruk maakte bleek uit de bezoeken van ouders op zaterdag 11 november. Veel ouders werden naar de bus op de Markt gesleept met kijk nu zelf maar. Het voelen van dingen en spelen met geluid maakt op kinderen veel indruk.

Moeders moesten vaak in opdracht van hun kroost ook even de wel vijf centimeter grote kakkerlakken vasthouden. Of even Ini of Mini het muizenpaar. En ma maar griezelen en het kind stralen!

Verder kon er op 11 november een excursie o.l.v. Peter Alblas gemaakt worden naar de uiterwaarden. Het goede weer en de kans eens door de uiterwaarden



te lopen werd door velen aangegrepen. Met de excursie waar ik mee meeding, was de jongste deelnemer een kindje van drie maanden, dat bij pa van onder de jas alles gadesloeg. Zoals met de golven spelende deelnemers wat niet altijd goed afliep en ontaarde in natte voeten.

Terug op weg naar de Kinderboerderij kon gestopt worden bij de knotploeg van de N.V.W.C. die aan het eind van de Weidsteeg aan het knotten waren. Misschien ook door de komst rondom het middaguur van Sinterklaas in de stad trok de knotploeg nietveel bezoekers en helpers.

Op de Kinderboerderij was er erwtensoep en pannenkoeken, lekker na de excursie. Verder was er informatie over het Culemborgs Buitengebied in ontwikkeling en informatie over gebruik en soorten wilgenhout. Zeer leerzaam.



's Middags mocht ik in de Panda/natuurbus staan om waar nodig tekst en uitleg te verschaffen. Mijn stem is niet veel gebruikt voor uitleg, meer om alles in goede banen te leiden wat het bezoekersaantal betreft. Honderden mensen bezochten de bus. Vaak moesten we bij de deur staan om mensen te vragen even te wachten tot er weer iemand uitging.

Ook op deze dag kan het Steunpunt NME tevreden terugzien, door de buitenactiviteiten waren er dit keer niet zo veel vrijwilligers bezig, maar die er waren bedankt evenals de anderen voor het meewerken aan deze dag.

Gerrie Monfils.

### Wintervoeding

De werkgroep "wintervoeding" van de N.V.W.C., bestaande uit Ruud Post (coördinator), Frans Waroux, Gerrie Monfils en Harry van de Warenburg, is al enkele maanden in functie.

Er wordt hard gewerkt om het oude draaiboek uit 1979/1980 te actualiseren.

Zo zijn er bijvoorbeeld contacten gelegd met leveranciers die voedsel kunnen aanleveren, gemeente Culemborg voor vogelopvang, Vogelbescherming, dierenartsen etc.

Dit alles moet ertoe leiden dat op het moment van een extreme winter en wanneer het absoluut noodzakelijk wordt om in actie over te gaan dit kan gebeuren op basis van een actueel draaiboek.

In een draaiboek worden procedures opgenomen over voederen, vogelopvang, adressen van leveranciers, perscontacten etc.

Uiteraard hopen wij niet vaak tot actie over hoeven te gaan want dat betekent dat er voor vele dieren, en met name vogels, een noodsituatie is ontstaan.

Het is niet onze bedoeling, en fysiek kan dat ook niet, dat in voorkomende situaties de leden van de werkgroep al het werk op zich nemen.

Wij vragen daarom vrijwilligers. Vrijwilligers die voor welk onderdeel (activiteit) dan ook beschikbaar willen zijn.

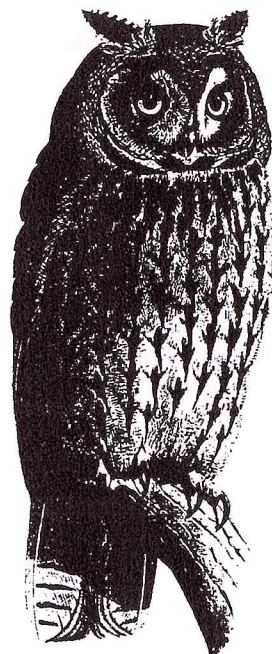
Activiteiten kunnen zijn:

- Eerste opvang gewonde/uitgeputte vogels
- Vervoer gewonde/uitgeputte vogels naar gespecialiseerd opvangcentrum
- Voeren van vogels op vastgestelde voederplaatsen (veldactiviteiten)

- Ophalen voedsel bij leveranciers
- Gereed zetten van het voedsel voor de voederplaatsen.
- Ondersteuning / catering wanneer nodig in Ketelvink
- Etc, etc.

Wanneer u er wat voor voelt om aan een of meerdere activiteiten mee te werken neem dan contact op met de coördinator van de werkgroep voor meer informatie of aanmelding.

Ruud Post  
Linnaeuslaan 61  
4102 LG Culemborg  
tel. 0345 530135



Ransuil



Vogelwaarnemingen
-------------------

De voorspelling in de vorige Hak-al is duidelijk uitgekomen: De trektelpost was dit najaar de plek om leuke waarnemingen te doen! Zo werden er daar dit najaar 21 Dwergmeeuwen, 4 Slechtvalken, 8 Grote Gele Kwikstaarten en 7 Barmsijsjes gezien. En dit is slechts een greep uit de grote hoeveelheid waarnemingen daar. De grote aantallen zijn voornamelijk te danken aan Paul van Veen, die vele uren op de telpost doorbracht. Op het moment dat deze Hak-al uitkomt is de laatste trektelling alweer geweest en is het winterseizoen aangebroken. Deze winter zou wel eens erg leuk kunnen worden. Door de kou in noordelijk Scandinavië zijn namelijk al ongeveer 34.000 Notekrakers in Finland gezien. Ook de zeldzamere Witbandkruisbek is in de grootste aantallen sinds 1987 in Lapland aanwezig. Als dit doorzet kunnen er bij Culemborg gemakkelijk Notekrakers of Pestvogels worden gezien. Opletten dus deze winter!

Soort	Plaats	Aantal	Datum	Waarnemer	Stijn Brand
Dodaars	Afgraving	1	09-11-95	PvV	
	Afgraving	1	20-11-95	PvV, SB	
	Afgraving	3	06-11-95	PvV	
Roodhalsfuut	Afgraving	1	05-11-95	PvV, EG, AB	
Aalscholver	Triosingel	1	03-10-95	LvdK	
Kleine Zwaan	Trektelpost	58	04-11-95	PvV, RP	
	Trektelpost	4	18-10-95	PvV, AvB	
Wilde Zwaan	Trektelpost	4	02-11-95	PvV, AB	
Brandgans	Trektelpost	15	18-11-95	TT	
Pijlstaart	Trektelpost	1	04-11-95	TT	
	Trektelpost	2	19-10-95	PvV	
	Trektelpost	1	18-10-95	PvV	
	Trektelpost	2	30-09-95	TT	
Krakeend	Lekdijk Ravenswaaij	1	06-06-95	JA	
Brilduiker	Trektelpost	2	11-11-95	PvV, JA	
	Trektelpost	1	09-11-95	PvV	
	Afgraving	2	20-11-95	PvV	
	Afgraving	1	06-11-95	PvV	
	Trektelpost	11	02-11-95	PvV, AB	
Grote Zaagbek	Trektelpost	1	29-10-95	AB, SB	
	Trektelpost	10	18-11-95	SB	
	Trektelpost	2	18-11-95	TT	
Sperwer	Trektelpost	6	20-11-95	LvdK	
	Einde Weidsteeg	1	13-09-95	AR	
	Beusich. Broeksteeg	1	03-06-95	JA	
Havik	Trektelpost	1	21-10-95	TT	



Soort	Plaats	Aantal	Datum	Waarnemer
Bruine Kiekendief	Trektelpost	1	10-10-95	PvV, AvB
	Trektelpost	1	09-10-95	PvV, AvB
Blauwe Kiekendief	Trektelpost	1	30-10-95	PvV
	Trektelpost	1	21-10-95	TT
	Trektelpost	1	07-10-95	TT
	Trektelpost	1	18-11-95	TT
Boomvalk	Hoge Maatsteeg	1	05-08-95	GM
	PPB	1	03-07-95	GM
	Oude Kerswerf	1	01-07-95	JA
Smelleken	Trektelpost	1	10-10-95	PvV, AvB
Slechtvalk	Trektelpost	1	21-10-95	RP, PvV
	De Heul	1	06-11-95	PvV
	Trektelpost	1	06-10-95	PvV
	Trektelpost	1	02-10-95	PvV
Patrijs	Einde Weidsteeg	7	sep-okt-95	AR
Kleine Plevier	PPB	1	03-07-95	GM
Goudplevier	Trektelpost	119	11-11-95	PvV, JA
Bonte Strandloper	Trektelpost	1	18-10-95	PvV, AvB
	Trektelpost	1	06-10-95	PvV
	Trektelpost	1	21-10-95	PvV
	Trektelpost	1	02-11-95	PvV, AB
Witgatje	Einde Weidsteeg	2	sep-okt-95	AR
Watersnip	Einde Weidsteeg	12	04-10-95	AR
Houtsnip	De Heul	1	11-11-95	PvV, JA
Dwergmeeuw	Trektelpost	1	04-11-95	PvV, RP
	Trektelpost	20	02-11-95	PvV, AB
Steenuil	Bij: V.d. Hurk	1	03-10-95	AR
	De Bol	1	05-10-95	AR
	Berkeboom	1	08-10-95	AR
	Beusichem, Lekdijk	1	03-06-95	JA
	Ravenswaaij	1	06-06-95	JA
Ijsvogel	Afgraving	1	09-11-95	PvV
	Trektelpost	1	24-09-95	HK
	De Bol	1	20-09-95	AR
Groene Specht	Lange Dreef	1	20-11-95	PvV
	Lange Dreef	1	12-10-95	AMR
	Trektelpost	1	19-10-95	PvV
	Trektelpost	1	17-10-95	PvV



Soort	Plaats	Aantal	Datum	Waarnemer
Boomleeuwerik	Trektelpost	2	07-10-95	TT
	Trektelpost	1	09-10-95	PvV, AvB
	Trektelpost	1	14-10-95	PvV, GM
	Trektelpost	1	14-10-95	PvV, GM
	Trektelpost	1	17-10-95	PvV
	Trektelpost	1	18-10-95	PvV, AvB
	Trektelpost	2	19-10-95	PvV
Oeverpieper	Trektelpost	1	18-11-95	TT
	Pont Beusichem	1	23-10-95	LvdK
	Trektelpost	1	02-11-95	PvV, AB
	Trektelpost	1	29-10-95	AB, SB
	Trektelpost	1	28-10-95	TT
	Trektelpost	1	18-10-95	PvV
Waterpieper	Einde Weidsteeg	2	20-11-95	LvdK
Gele Kwikstaart	Trektelpost	1	07-10-95	TT
	Trektelpost	5	06-10-95	PvV
	Trektelpost	1	06-10-95	PvV
Grote gele Kwikstaart	Station	1	27-09-95	SB
	Trektelpost	3	02-11-95	PvV, AB
	Trektelpost	2	28-10-95	TT
	Trektelpost	1	22-10-95	PvV
	Trektelpost	1	19-10-95	PvV
	Trektelpost	1	30-09-95	TT
	Weithusen	1	12-11-95	PvV, EG
Paapje	Afgraving	1	06-11-95	PvV
Tapuit	Trektelpost	1	09-09-95	TT
Staartmees (caudatus)	Trektelpost	1	19-11-95	AB, SB
Barmsijs	Trektelpost	2	02-11-95	PvV, AB
	Trektelpost	5	21-11-95	PvV
Geelgors	Trektelpost	1	30-09-95	TT
	Afgraving	1	20-11-95	SB
IJsgors	Trektelpost	1	22-10-95	PvV

**De initialen staan voor:**

PvV = Paul van Veen

AB = Arjan Brenkman

SB = Stijn Brand

EG = Ellen Geleedst

LvdK = Leo van der Kooij

RP = Ruud Post

AvB = Annette van Berkel

JA = Jouke Altenburg

AR = Arjan Reesink

AMR = Anne Martine Reesink

GM = Gerben Mensink

HK = Henk-Jan Kievit

TT = Trektellers (= wisselende samenstelling van bovenstaande waarnemers.)





*In een themanummer van **Levende Natuur** alle aandacht voor natuurprojecten. Het is ondoendlijk om de hele uitgave te bespreken in een artikel in deze rubriek. Het zou een afbreuk zijn voor deze prijzenswaardige uitgave. Het tijdschrift is natuurlijk net zoals de andere besproken terug te vinden op de leesplank in "de Ketelvink".*

### Ganzen toch nuttige grazers

Nederland wordt in toenemende mate door diverse soorten ganzen bezocht. De boeren zijn niet zo blij met de komst van deze prachtige vogels; de ganzen worden verweten het gras kaal te grazen, de zoden te vertrappen en met hun mest de bodem te verzuren. Jaarlijks worden om deze redenen vele ganzen geschoten. In het artikel *Schade en preventie* wordt aangegeven dat de jacht op ganzen eigenlijk inhoudt dat je de ganzen verjaagt naar veiligere uitwijkplaatsen. In de meeste gevallen buurman boer. In het artikel komt naar voren dat de schade die de ganzen aanbrengen op twee manieren is uit te drukken. Voorjaarsgroeivertragingen (in dagen) en als opbrengstverlies (in kg droge stof per hectare). Om in de toekomst tot vermindering van schade te komen zullen de boeren, natuurbeschermers en overheid samen om de tafel moeten gaan zitten. Als oplossing wordt schade-loosstelling genoemd. Een veel betere oplossing lijkt als er gestreefd wordt naar een verlating van de eerste maaidatum. Dit draagt bij tot het wegvallen van de ganzen schade en is ook wenselijk in het beleid ten aanzien van weidevogelbescherming.

*Uit: Argus, jaargang 20, nummer 2, juni 1995*

### Bevers weten de weg

In de eerste Hak-al van dit jaar is te lezen dat er op 30 september van het vorige jaar zo'n 12 bevers met veel verwachting in de Millingerwaard zijn uitgezet. Het resultaat 5 doden en 5 vermisten. Slechts een mannetje (in de Millingerwaard) en een vrouwtje (in de Kekeerdome waard) zijn nog van deze groep in leven. Wat er mis ging is nog niet in zijn geheel opgehelderd. Wel wordt het duidelijk dat deze dieren te lang in quarantaine hebben gezeten en dat ze te lang onderweg

zijn geweest van geboorteplaats naar de Millingerwaard, hun nieuwe onderkomen. Voor een succesvolle herintroductie blijken beide aspecten een zware belasting. Maar het ontbreken van één of meer (kunst)burchten blijkt ook een rol te hebben gespeeld. Bevers hebben als territoriumdieren een eigen afgebaand gebied met meerdere burchten en een aangelegde voedselvoorraad voor de winterse periode. Door het ontbreken hiervan zijn de bevers gaan zwerven. In het Natuurpark Lelystad leeft een aantal bevers in een afgerasterd deel. Op een mooie avond hebben de bevers dit gebied verlaten. Ze zijn teruggevonden in het Larserbos. Een produktiebos met een nadrukkelijk (natuur)recreatieve functie. Vijf kilometer van het natuurpark. Bij de schrijvers van dit artikel *Bevers en Wetenschap* rijst de vraag waarom de dieren eerst zo omslachtig in de Groenlanden worden uitgezet en niet direct her en der langs de grote rivieren worden gedropt wanneer blijkt dat de bevers hun eigen weg kiezen.

*Uit: Nieuwe Wildernis, jaargang 1, zomer 1995*

### Weidevogels en monitoring

In dit artikel uit de *Levende Natuur* een uitleg over het zogenamende Broedvogel Monitoring Project (BMP), waarbij aantalonontwikkelingen van weidevogels, als Veldleeuwerik en Kievit worden gegeven. Ofschoon weidevogels reeds in de jaren zestig en zeventig zijn geteld blijkt het niet mogelijk te zijn gevolgtrekking te maken omdat de gestandaardiseerde inventarisatiemethode ontbrak. Dankzij betere afstemming van professionele meetnetten en de vrijwilligers winnen de BMP-gegevens aan zeggingskracht. Voorbeelden van een BMP binnen N.V.W.C. is de vijf-jaarlijkse broedvogel inventarisatie en broedvogel inventarisatie in de Zump. Zie voor het laatste een verslag van Annette van Berkel in de Hak-al oktober 1995.

*Uit: De Levende Natuur, jaargang 96, nummer 4, juli 1995*





### De nieuwe natuur

Natuurontwikkeling, onder deze titel brengt De Levende Natuur een themanummer uit. In deze uitgave wordt informatie gegeven over de diverse natuurontwikkelingsgebieden door verschillende organisaties; de nieuwe natuur zoals dit is gezien op 11 november jl. in de Panda Natuurbus tijdens de NME-dagen "Levende Rivieren" wordt eveneens belicht. Ook plan Goudplevier, vorig seizoen nog een thema van een dialezing komt ter sprake.

Voor hen die dit allemaal hebben gemist en/of geïnteresseerd zijn geraakt is dit themanummer een interessant naslagwerk geworden.

*Uit: De Levende Natuur, jaargang 96, nummer 5, sept 1995*

### Verkiezingen Polderdistrict

In de vorige Hak-al heeft een artikel gestaan over de verkiezingen van het bestuur van het Polderdistrict Tieler- en Culemborgerwaarden.

Daaraan was gekoppeld de oproep om te gaan stemmen indien u stemrecht had (categorie gebouwd) en bij voorkeur uw stem uit te brengen op een groene kandidaat.

Dinsdag 14 november jl. zijn deze verkiezingen gehouden en is de uitslag bekend.

Het is Goof de Hartogh uit Zoelmond, mede dankzij uw steun, gelukt om opnieuw deel uit te maken van het nieuwe bestuur.

Harry van de Warenburg is verkozen in de categorie "ingezetenen", in deze categorie konden alleen gemeenteraadsleden stemmen.

### Pronken met andermans veren

In het artikel *Een bloedige traditie in sperwers* wordt er geschreven hoe ieder jaar in Noordoost-Turkije zo'n 15.000 sperwers worden gevangen om gedurende de maanden september en oktober als pronkstuk te dienen voor trotse jonge mannen. Voordat een sperwer is gevangen wordt er een complexe kringloop in gang gezet door het vangen van veenmollen. De veenmollen worden in vallen geplaatst in afwachting van onervaren overtrekkende grauwe klauwieren. De klauwieren lokken op hun buurt sperwers aan die dan gedurende de twee maanden als showvogel op een stok mogen zitten voor het theehuisje. Er worden alleen vrouwtjes gevangen omdat de mannetjes te klein en te agressief zijn. Tijdens de maanden van gevangenschap worden de sperwers vertroeteld en nadien worden alle gevangen sperwers weer vrijgelaten. Niets aan de hand. Echter er zit een addertje onder het gras. Om de grauwe klauwier te voeden wordt jacht gemaakt op .... roofvogels die massaal overtrekken op weg naar Afrika. Ooit zijn er op één dag 135.000 vogels geteld. Birdlife International poogt nu door middel van voorlichten de dorpingen te overtuigen de roofvogels met rust te laten en de klauwieren eieren te voeren. Vele dorpingen leken oprecht van plan niet langer meer roofvogels te zullen schieten.

*Uit: Vogels, nummer 6, november/december 1995*

Een en ander betekent dat het aantal bestuursleden met een "groene" achtergrond is verdubbeld, van 1 naar 2. Dit mag geen slecht resultaat genoemd worden omdat het in andere kieskringen en polderdistricten niet overal gelukt is om "groene" kandidaten verkozen te krijgen.



# Hallo jeugdleden...

JEUGDRUBRIEK



Wat gaat een jaar toch hard. Stonden we vorig jaar om deze tijd nog voor het jubileumjaar, nu hebben we het alweer gehad. En wat is er veel gebeurd. Oliebollen eten in begin januari 1995, gezellige leerzame avonden en excursies. Jammergenoeg ging er iets wat heel leuk geweest had kunnen zijn niet door, namelijk het jeugdkamp.

## Natuurwachter.

Op 1 september zijn we met een nieuw seizoen gestart. Heel fijn dat velen van jullie weer aanwezig waren. Op deze avond is er uitgelegd dat wie regelmatig komt, zijn best doet en het natuurboek netjes houdt natuurwachter 1996 kan worden.

Voor wie nog niet weet wat het natuurboek inhoudt: iedereen die lid is van de jongere-jeuggroep en ook komt krijgt een opbergmap. Elke avond dat er club is komt er een stuk informatie voor de map bij, aangevuld met eigen werkstukken als tekeningen, plakwerken, verfstukken en zelfgezochte informatie.

Er zit al heel wat in de map over bomen en bladeren, een kaart met afbeeldingen en namen van vogels in de buurt. Deze kaart hebben we ook gebruikt tijdens de excursie op 8 oktober in de uiterwaarden langs de Lek. Tijdens die excursie hebben we 41 verschillende vogels gezien.

Om niet alles weer snel te vergeten hebben we plaatjes bij de waarnemingen gezocht en opgeplakt. Misschien kunnen we in oktober 1996 deze excursie nog eens doen en de gegevens vergelijken.

Vele jeugdleden hebben op school bezoek gehad van de Pandabus. De bus die helemaal ingericht is met leerzaam materiaal over het thema nieuwe natuur. Op de avond dat we op de club over dit onderwerp spraken bleek dat velen goed opgelet hadden en al veel wisten.

Op 11 november hadden we voor nog een bezoek aan de Pandabus afgesproken om negen uur 's morgens op de Markt te Culemborg te zijn.

Slechts drie jeugdleden kwamen er opdagen. Bij navraag voor de reden werd gezegd dat ouders niet op tijd op waren en anderen moesten ergens anders heen. Jammer.

Bij de excursie van tien uur waren er wat meer jeugdleden. Ook deze excursie ging naar de Lekdijk, maar nu gingen we onder leiding van Peter Alblas helemaal langs de rand van het water. Omdat het geen echte vogelexcursie was hebben we niet echt op vogels gelet, maar meer nog gekeken hoe er in Culemborg meegedaan zou kunnen worden met het doel van de Pandabus : de nieuwe natuur.

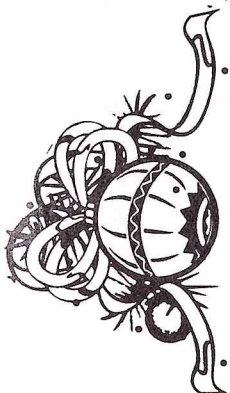
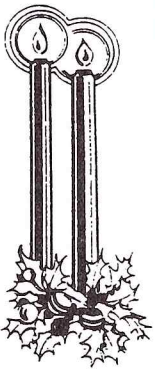
## Wintervoeding.

Na de avond over o.a. wintervoer werd ik gebeld door enkele jeugdleden hoe ze zelf vetbollen kunnen maken. Bij veel gezinnen thuis wordt frituurvet gebruikt voor het bakken van friet. Als er geen andere dingen in het vet worden gebakken waar zout inzit zoals croquetten en frikandellen, kun je het vet goed gebruiken om vetbollen te maken.

Je vraagt aan je ouders even te helpen het vet wat te smelten. Zet de pan van het vuur en gooi er wat voer in, niet te weinig anders is het meer vet als voer, regelmatig roeren zodat het voer er goed door heen zit.

Vergeet er niet als het mengsel nog zacht is een touwtje in te stoppen met de twee uiteinden er bovenuit om op te hangen. Verder laten afkoelen en je vetbol is klaar.

Ook de stammetjes kun je zelf maken, zoek een stukje stam of tak met een doorsnee van 5 tot 10 centimeter. Boor er wat gaten in, hoeft niet door en door en smeer de gaten vol met





pindakaas of wat van het mengsel wat je gebruikt hebt voor de vetbollen. Een touwtje er aan en klaar om op te hangen.

#### Knutselen in de vakantie.

In de maand december krijgen we vaak veel kaarten, de een nog mooier als de ander. Veel mensen hangen deze op. Anderen bekijken ze even en doen ze bij het oud papier. Dat is beter dan in de vuilnisbak, maar toch zou er nog wel wat mee gedaan kunnen worden.

Probeer wat van die gebruikte kaarten te vinden. Vaak zijn er dubbele kaarten bij. Op de voorkant staat een afbeelding en in de binnenkant staat prettige kerstdagen of zoiets met een naam eronder. Knip de voorste helft van de kaart af. Knip er wat afbeeldingen uit en plak ze op de andere helft.

#### Oudere jeugd.

Op een van de oudere jeugdavonden hebben we wat voorwerk gedaan voor een jongere jeugdavond. Dat was het zoeken naar afbeeldingen en een kleine toelichting. Ik hoef zeker niet te zeggen dat ze daar veel aan gehad hebben.

#### Uiterwaarden.

In de uiterwaarden is er deze maanden op vogelgebied nog wel het een en ander te zien. Mits het niet gaat sneeuwen en ijzelen dan gaat bijna alles weg naar beter oorden.

Wat er te zien zal zijn is in ieder geval de knobbelzwaan. In de zomerdag te vinden in parken, maar vooral in paarvorm in de polder. 's Winters groeperen ze vaak langs het open water.

Vroeger werden de knobbelzwanen gebruikt als nutsdier. Men at het vlees en gebruikte de veren. Toen in de zestiger jaren het eten van zwanen afliep, hielden de zwanenboeren in Holland, Utrecht en Friesland op met het leewieken van de knobbelzwaan.

De zwaan verwilderde daarna in een fors tempo. Niet bang voor mensen zoeken ze in de wintertijd vaak de stadswallen op, waar ze door mensen worden verwend met brood en ander lekkers.

De echte wilde knobbelzwanen, die langs noord/europesche kus-ten bij riviermondingen of grote meren wonen, zullen we in stadsparken niet zien. Deze zwanen zijn schuw en buiten de natuurgebieden zijn ze niet algemeen. Ze overwinteren door op hun vet te teren, een soort hongerstaking van soms wel drie maanden, waarbij de vogels makkelijk

Als je de tekst niet kunt gebruiken plak de afbeeldingen dan over de tekst en de naam heen.

Zo heb je een nieuwe kaart gemaakt. Is de nieuwe kaart voor iemand in de buurt, pak dan je fiets of ga lopen en breng hem zelf even.

Met afbeeldingen van oude kaarten kun je zo ook naamkaartjes maken voor op de tafel, kaartjes om aan kadootjes te hangen.

Als je achter de uitgeknipte afbeeldingen een draadje zo plakt dat er een lusje ontstaat heb je aparte versiering aan een kersttak of kerstboom. Zo kun je zelf misschien nog andere dingen bedenken.

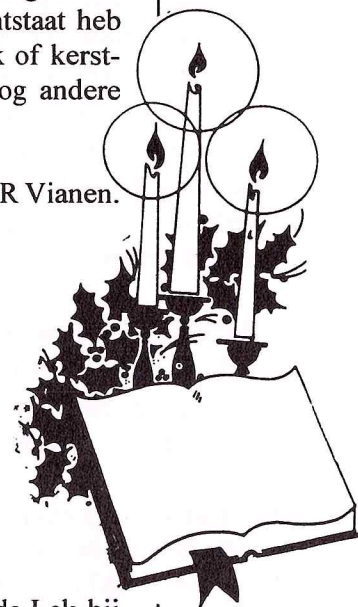
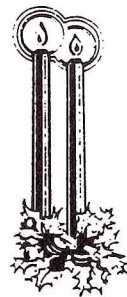
Gerrie Monfils, de Limiet 5, 4131 NR Vianen.  
tel/fax 0347 377638.

anderhalve kilo per maand afvallen.

Sinds enkele weken zitten er langs de Lek bij Culemborg wat kleine zwanen. De kleine zwaan heeft een wat vriendelijker kop en een wat gedronger postuur. Zijn naam geeft niet aan dat dit een klein zwaantje is, de vleugelspanwijdte is nog altijd zo'n twee meter! Het is meer het verschil in lengte met zijn soortgenoot de wilde zwaan. De kleine zwaan meet van snavelpunt tot staarteinde 122 cm en de wilde zwaan net als de knobbelzwaan 152. De kleine zwaan nestelt op de toendra/gebieden in het uiterste noorden van Rusland en Siberie. Via de Witte Zee, Finse Golf en Oostzee komen ze om te overwinteren naar Denemarken en Noord/Duitsland. Bij een zachte winter blijven de meeste daar overwinteren, maar er zijn er altijd genoeg die doortrekken.

Een bezoek zo in november aan het Lauwersmeer biedt een goede garantie op het zien van duizenden kleine zwanen. Ze blijven daar tot ze de voedselgebieden met vooral fonteinkruid hebben afgegraasd. Daarna trekken ze voornamelijk naar gebieden langs de grote rivieren.

Tot ziens op een van de ouderejeugdavonden,  
Gerrie Monfils.





### Trekellingen in het najaar van 1995

Vanaf 1981 wordt bijna jaarlijks vogeltrek geteld vanaf de telpost in de Redichemse waard. De telpost is niet meer dan een krib van de Lek in de directe nabijheid een meidoornhaag. Ook in 1995 is de vogeltrek geteld. Eerst alleen ochtendtellingen op zaterdagen, beginnende een half uur voor zonsopkomst en eindigend 2 uur na zonsopkomst. In oktober en november is de frequentie opgevoerd en ook de duur per telling is uitgebreid.

Waarom wordt er nu al zo'n 15 jaar trekvogels geteld in het najaar? In de loop der tijd zijn verschillende onderzoeksvragen geformuleerd. De belangrijkste zijn:

- In welke periode van het jaar trekt een soort door.
- In welke periode van de dag trekt een soort door.
- Welke richtingen vliegen de vogels uit.
- Zijn er verschillen tussen jaren.

Maar behalve het proberen deze vragen te beantwoorden is er een andere zeer belangrijke drijfveer waardoor er toch weer elk jaar verschillende vogelaars regelmatig op de telpost te vinden zijn: het is namelijk gewoon leuk en erg gezellig om gezamenlijk naar vogels te kijken.

In dit verslag wil ik één onderwerp kort beschrijven: In welke periode van het jaar trekt een soort door. Ik wil dit doen door twee jaren met elkaar vergelijken. Zodanig dat het bekend wordt wanneer een soort zijn top heeft en of er verschillen zijn tussen jaren. Het is de bedoeling om in 1996 een completer verslag af te ronden. U zal hierover in de Hak-al te zijner tijd meer overlezen.

#### **Doortrekverloop over het seizoen van 1985 en 1995.**

In 1985 hebben Jandirk Kievit en Felix Schoenmakers elke zaterdag (17) van augustus tot en met november de gehele dag de langs vliegende trekvogels geteld. In 1995 zijn er veel meer dagen geteld maar in tegenstelling tot 1985 zijn er met name ochtendtelling uitgevoerd. Om beide jaren met elkaar te kunnen vergelijken zijn van beide jaren alleen de ochtendtellingen gebruikt. In 1995 zijn 28, tot en met 13 november, van dergelijke tellingen uitgevoerd. De tellingen zijn door Jouke Altenburg, Arjan Brenkman, Gerben Mensink, Ruud Post en Paul van Veen uitgevoerd.

In de ochtendtelling vindt een groot percentage van de trek plaats, waardoor deze periode een goede maat is voor de beschrijving van de trek. Alleen de roofvogels worden op deze wijze onderbelicht.

De vergelijking van beide jaren is uitgevoerd met 36 soorten. Deze soorten kwamen in beide jaren in voldoende aantallen voorbij om de bewerkingen uit te voeren. In bijlage 1 en 2 staan de aantallen vogels per jaar per datum (ochtendtelling) weergegeven. Voor de soort volgorde is de mediane datum van 1985 aangehouden.

De mediane datum is de dag waarop 50% van de vogels is doorgetrokken. In grafiek 1 zijn deze dagen voor 1985 en 1995 ten opzichte van elkaar uitgezet. In tabel 1 zijn de waarden cijfermatig weergegeven en tevens de verschillen tussen beide jaren.

#### **Verschillen**

Bij de interpretatie van de gegevens en met name van de aangegeven verschillen moeten twee zaken gerealiseerd worden. De verschillen in intervallen tussen de tellingen in 1985 en 1995 bepalen de nauwkeurigheid van de verschillen. Hierdoor is een verschuiving van de mediane datum van één week niet verklaarbaar. Een tweede probleem bij de interpretatie doet zich voor doordat 1995 (voor dit verslag) twee weken eerder eindigde dan 1985. Dit is alleen een probleem voor soorten die in eind november nog in aanzienlijke aantallen trekken zoals de ganzen, meeuwen en spreuwen.

Ondanks de beschreven haken en ogen lijkt het gerechtvaardigd te mogen stellen dat de trek in 1995 voor de meeste soorten meer dan één week later zijn hoogtepunt had dan in 1985. De Spreeuw is hierin het meest extreem, bijna 3 maanden later. Dit verschil kan moeilijk verklaard worden. Een mogelijkheid is dat er in augustus 1985 slaaptrek genoteerd is of dat in november 1995 dit heeft plaatsgevonden.

Vink, Keep, Rietgors, Sijs, Houtduif, Kauw en Roek zijn allen in 1995 later doorgekomen, 1,9 tot 3,9 weken later. Bijna al deze soorten hebben in beide jaren een duidelijke topochtend (ochtend met veel meer waarnemingen dan op andere ochtenden). De mediane datum wordt in 1985 in belangrijke mate bepaald door zo'n ochtend waarin soms meer dan 50% van alle exemplaren van een soort is geteld. In 1995 zijn dergelijke topochtenden ook voorgekomen.



Maar het aandeel ten opzichte van het totaal is kleiner. Dit is een nadeel van methode om eens per week te tellen. Van soorten die zeer geconcentreerd over het seizoen doortrekken kan de gehele topperiode tussen twee tellingen liggen. De trek van deze soorten kan middels deze methode slecht worden beschreven. Voor welke soorten dit geldt zal in het hierboven aangekondigde verslag nader worden geanalyseerd.

De Aalscholver is een soort die in 1985 een topochkend had tijdens de tellingen. Op 19 oktober kwamen 504 exemplaren langs, 77% van het seizoenstotaal. Hoewel de aantallen in 1995 beduidend hoger zijn dan 1985, wijkt de mediane datum minder dan één week af.

Voor allerlei andere soorten kan deze analyse worden uitgevoerd. Echter na 13 november 1995 zijn reeds drie nieuwe ochtendtellingen uitgevoerd. Zinvoller is het om de vergelijking met volledige telreeksen uit te voeren en een 'statistiek-sessie' uit te voeren.

#### Aantallen en de vergelijkbaarheid van deze getallen

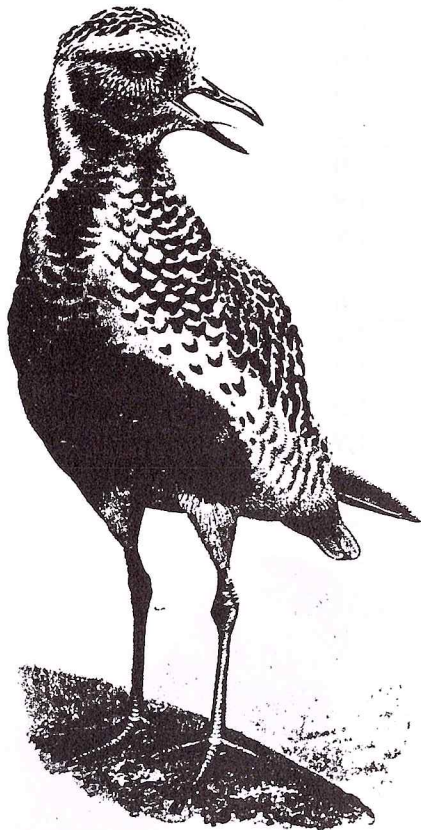
In de meeste rechtse kolom van bijlage 1 en 2 zijn de eindtotalen weergegeven. Deze kolommen mogen niet direct met elkaar worden vergeleken.

In 1995 zijn namelijk 28 ochtendtellingen (70 uur) tegen 17 tellingen (42,5 uur) in 1985 uitgevoerd. Om een vergelijking per soort toch mogelijk te maken is in tabel 2 het uurgemiddelde weergegeven. Dit uurgemiddelde is bepaald voor de periode waarin de diverse soorten trekkend zijn waargenomen.

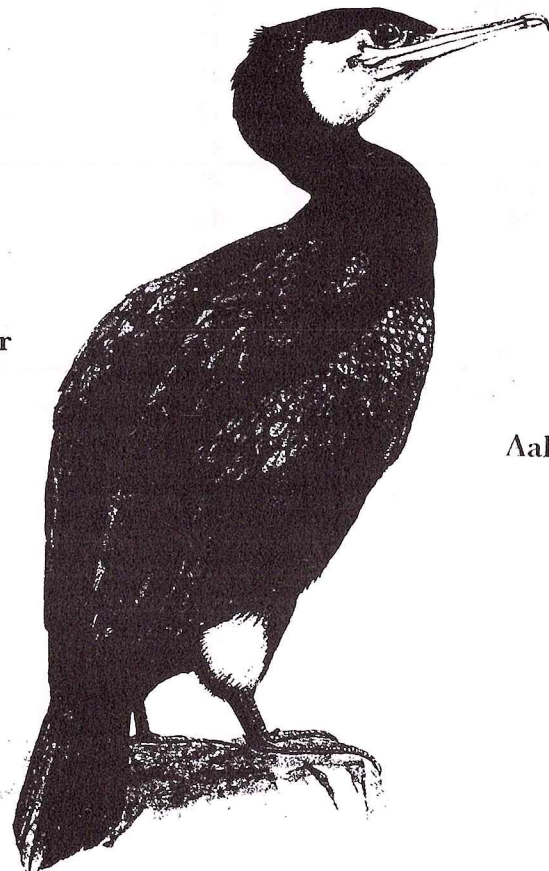
Enkele soorten verschillen in zeer extreme mate. Zo is het uurgemiddelde van de Gierzwaluw (14), de Boeren- (63), Huis- (8) en Oeverzwaluw (43) in 1995 sterk achtergebleven. Het vermelde getal geeft de verhouding 1995 t.o.v. 1985 (1985 = 100). Terwijl Kokmeeuw (148), Goudplevier (183), Koperwiek (189) en Veldleeuwerik (770) uitschieters naar boven hebben. Het lijkt er zeer sterk op dat in 1985 de Veldleeuwerik met slechts 87 exx. compleet gemist is. In 1995 is deze leeuwerik in aanmerkelijk grotere aantallen voorbij getrokken, in totaal 1.508 exx.

Een verdere analyse van deze getallen zal eveneens in het aangekondigde verslag plaatsvinden. Hierin zal ondermeer het weer tijdens en tussen de tellingen worden beschreven het de invloed die dit kan hebben gehad op de trek.

Paul van Veen



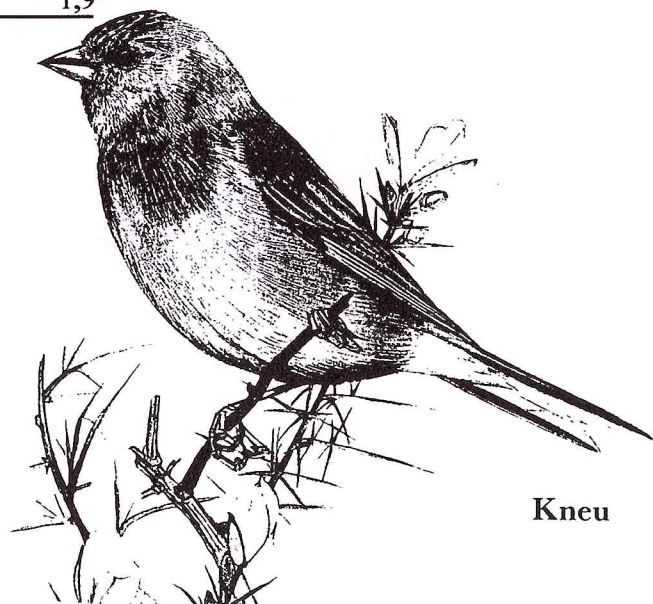
Goudplevier



Aalscholver

**Tabel 1: De mediane data en het verschil van 1995 ten opzichte van 1985 (in weken).**

soort	50% datum 1985	50% datum 1995	verschil 1995 t.o.v. 1985
Gierzwaluw	31	33,1	2,1
Tortelduif	34	31,9	-2,1
Spreeuw	34	45,9	11,9
Boerenzwaluw	35	35,9	0,9
<u>Watersnip</u>	35	39,9	4,9
Oeverzwaluw	36	35,9	-0,1
Merel	36	44,0	8,0
Huiszwaluw	37	36,9	-0,1
Gele kwikstaart	37	36,9	-0,1
<u>Kleine mantelmeeuw</u>	38	39,9	1,9
Witte kwikstaart	38	40,9	2,9
Kneu	38	40,9	2,9
Groenling	39	42,6	3,6
Graspieper	40	40,9	0,9
<u>Goudplevier</u>	40	42,6	2,6
Rietgors	40	42,9	2,9
Vink	40	43,0	3,0
Keep	40	43,9	3,9
Holenduif	41	41,4	0,4
<u>Grote lijster</u>	41	42,4	1,4
Kokmeeuw	41	45,0	4,0
Kievit	42	40,7	-1,3
Zanglijster	42	41,4	-0,6
Aalscholver	42	42,9	0,9
<u>Koperwiek</u>	42	43,0	1,0
Veldleeuwerik	42	43,0	1,0
Sperwer	42	43,9	1,9
Sijs	42	43,9	1,9
Houtduif	42	44,0	2,0
<u>Kauw</u>	42	44,6	2,6
Grauwe gans	42	44,9	2,9
Pimpelmees	42	43,3	1,3
Ringmus	44	43,0	-1,0
Roek	44	45,9	1,9
Kramsvogel	46	44,6	-1,4
<u>Zilvermeeuw</u>	46	45,0	-1,0
Gemiddeld verschil 1995 t.o.v. 1985			1,9



Kneu



Tabel 2: Uurgemiddelde van de trekperiode.

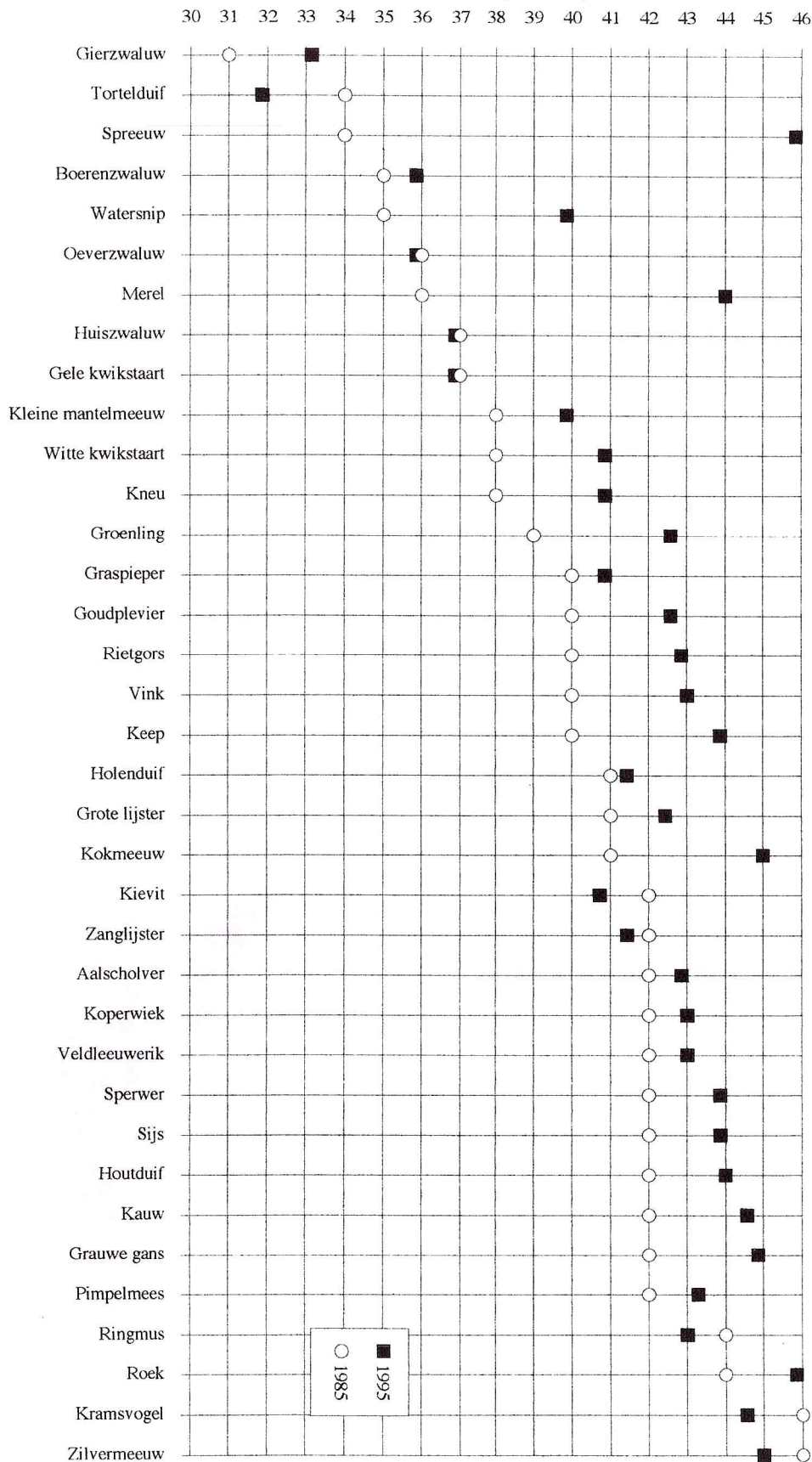
soort	1985 uurgemiddelde v/d trekperiode	1995 uurgemiddelde v/d trekperiode
Gierzwaluw	5,49	0,74
Tortelduif	1,40	1,47
Spreeuw	53,00	67,51
Boerenzwaluw	25,56	16,20
Watersnip	2,09	1,17
Oeverzwaluw	2,80	1,20
Merel	1,44	0,49
Huiszwaluw	8,86	0,67
Gele kwikstaart	1,84	2,05
Kleine mantelmeeuw	4,40	1,24
Witte kwikstaart	2,88	3,25
Kneu	6,17	3,29
Groenling	1,89	0,87
Graspieper	18,80	13,69
Goudplevier	0,72	1,31
Rietgors	2,67	1,62
Vink	75,40	60,48
Keep	14,70	4,88
Holenduif	2,68	0,77
Grote lijster	1,60	0,61
Kokmeeuw	0,83	1,23
Kievit	8,80	10,75
Zanglijster	1,60	0,77
Aalscholver	26,08	27,83
Koperwiek	14,07	26,55
Veldleeuwerik	4,35	33,51
Sperwer	1,00	0,41
Sijs	5,05	3,65
Houtduif	25,20	15,17
Kauw	8,48	2,87
Grauwe gans	52,80	5,56
Pimpelmees	1,73	0,23
Ringmus	3,26	1,89
Roek	5,73	1,96
Kramsvogel	17,40	6,93
Zilvermeeuw	6,40	4,82
Eindtotaal	185,22	230,53



Huiszwaluw



Gafiek 1: Doortrekverloop 1985 versus 1995 (ochtendtellingen in aantallen). Week 31 is begin augustus (week 40 is begin oktober).



Bijlage 1: Aantallen vogels per ochtendtelling per dag in 1985.

soort	03-aug	10-aug	17-aug	24-aug	31-aug	07-sep	14-sep	21-sep	28-sep	05-okt	12-okt	19-okt	26-okt	02-nov	09-nov	16-nov	23-nov	Eindtotaal
getelde uren per dag	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	42,50
Geierzwaluw	70	21	0	3	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	96
Tortelduif	0	0	0	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7
Spreeuw	0	0	0	661	34	0	0	42	0	103	230	213	42	0	0	0	0	1.325
Boerenzwaluw	85	58	15	98	100	155	41	85	0	2	0	0	0	0	0	0	0	639
Watersnip	0	0	17	0	20	5	6	0	0	1	0	7	1	6	5	0	0	68
Oeverzwaluw	7	3	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35
Merel	0	0	0	0	0	25	0	1	0	0	0	9	0	0	1	0	0	36
Huiszwaluw	0	27	0	1	2	36	34	55	0	0	0	0	0	0	0	0	0	155
Gele kwikstaart	0	0	0	5	2	3	7	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23
Kleine mantelmeeuw	0	0	0	0	0	0	0	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11
Witte kwikstaart	0	0	4	0	2	0	0	33	5	9	10	9	0	0	0	0	0	72
Kneu	0	0	0	38	6	0	0	67	0	28	5	11	5	6	19	0	0	185
Groenling	0	0	0	4	15	0	4	7	10	4	1	5	2	0	2	6	1	66
Graspieper	0	0	0	0	0	0	2	16	5	437	20	19	2	3	8	3	2	517
Goudplevier	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	1	0	1	0	0	0	9
Rietgors	0	0	0	0	1	0	2	24	0	7	4	15	6	0	1	0	0	60
Vink	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1.595	53	160	9	0	48	13	6	1.885
Keep	0	0	0	0	0	0	0	0	0	229	2	56	2	0	1	0	4	294
Holendruif	0	2	0	0	5	4	0	0	0	9	29	4	1	13	0	0	0	67
Grote lijster	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	2	6	0	0	0	0	0	12
Kokmeeuw	0	1	1	2	0	0	2	0	0	5	10	2	1	8	0	0	0	33
Kievit	0	0	0	0	0	0	0	27	0	20	12	160	0	0	0	0	0	220
Zanglijster	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	1	0	0	0	0	8
Aalscholver	0	0	0	2	0	15	0	0	0	33	63	504	35	0	0	0	0	652
Koperwiek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	153	28	12	9	0	0	211
Veldleeuwerik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	7	44	4	8	9	0	0	87
Sperwer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	7	1	0	0	0	0	10
Sijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	15	32	5	5	2	30	1	101
Houtduif	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	14	211	78	9	0	0	0	315
Kauw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	65	11	16	9	0	0	106
Grauwe gans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	132	0	0	0	0	0	132
Pimpelmeeus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	4	0	3	0	0	26
Ringmus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	17	5	3	14	12	0	57
Roek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	40	2	0	0	43
Kramsvogel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	22	0	73	27	32	107	261
Zilvermeeuw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21	0	27	0	48
Eindtotaal	162	112	37	818	190	269	99	375	20	2.524	482	1.889	249	224	160	123	139	7.872



Bijlage 2: Aantallen vogels per ochtendtelling per dag in 1995.

soort	05-aug	12-aug	14-aug	19-aug	29-aug	02-sep	09-sep	16-sep	23-sep	30-sep	06-okt	07-okt	09-okt	11-okt	14-okt	18-okt	19-okt	21-okt	22-okt	24-okt	28-okt	29-okt	02-nov	04-nov	05-nov	10-nov	11-nov	13-nov	Eindtotaal	
getelde uren per dag	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	70
Gierzwaluw	4	2	2	4	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13
Tortelduif	13	1	3	3	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	22
Spreeuw	0	0	0	0	0	0	0	30	0	25	45	60	87	64	8	132	1	0	50	77	456	89	90	31	97	29	320	1.182	840	3.713
Boerenzwaluw	12	23	34	32	35	111	85	62	4	6	6	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	405
Watersnip	0	12	3	3	0	2	11	3	0	3	17	6	6	4	0	3	0	2	1	0	0	0	1	3	0	1	3	0	0	73
Overzwaluw	0	1	0	2	1	5	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18
Merel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3	1	0	2	0	0	2	0	6	1	1	2	1	1	0	21
Huiszwaluw	0	1	0	1	0	1	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10
Gele kwikstaart	0	0	0	4	4	6	14	12	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	41
Kleine mantelmeeuw	0	0	0	2	0	6	3	0	1	6	2	5	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	31
Witte kwikstaart	0	0	0	2	0	9	3	2	7	25	38	47	25	7	10	1	4	2	2	6	0	1	9	3	0	0	0	0	0	195
Kraai	10	0	1	3	0	0	0	0	8	34	31	21	7	0	14	3	25	7	28	14	0	4	0	0	2	0	0	0	0	214
Groenling	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	1	3	0	0	0	6	2	2	0	0	0	0	0	0	24
Graspieper	0	1	0	0	0	3	14	10	81	64	81	266	108	108	1	26	31	64	25	31	15	46	20	6	3	4	8	5	11	924
Goudplevier	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	38	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	46
Rietgors	0	0	0	0	0	0	0	0	4	2	2	3	6	0	11	6	2	5	4	4	3	12	4	3	5	0	0	2	3	77
Vrlik	0	0	0	0	0	0	0	0	5	16	108	106	314	2	18	59	577	68	251	267	1.050	12	26	29	27	3	46	30	3.024	
Keap	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	2	2	0	10	21	7	90	18	2	5	14	0	14	3	195	
Holterduif	2	3	0	6	0	2	0	0	2	1	3	0	6	3	3	0	0	0	4	6	0	0	0	3	2	0	5	1	2	54
Grote lijster	0	0	0	0	0	8	2	0	0	2	0	0	1	0	1	5	1	2	2	4	0	0	2	0	1	0	0	0	0	29
Kokmeeuw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	9	21	1	0	3	49
Kievit	0	0	0	12	0	27	0	63	0	120	49	133	45	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	457
Zanglijster	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	0	2	4	2	6	0	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23
Aalscholver	21	0	80	12	0	3	0	0	0	0	7	0	55	0	40	191	52	513	29	371	144	152	152	243	31	0	0	0	4	1.948
Koperwiek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	318	51	166	0	0	20	104	0	2	53	16	730	
Veldleeuwerik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	68	32	308	13	14	106	54	69	441	76	120	48	9	8	50	29	41	22	1.508	
Sperner	1	2	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	3	0	1	0	0	1	0	0	0	5	1	4	1	2	1	0	18	
Sijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	1	4	14	0	1	12	63	10	11	7	11	6	3	0	0	146
Houdduif	0	4	3	1	2	0	0	0	0	3	0	3	1	0	26	38	2	42	74	41	202	329	28	48	14	67	15	81	1.024	
Kaai	0	0	0	0	0	2	0	0	4	0	4	3	2	0	5	5	1	11	15	10	0	6	18	31	22	12	8	6	165	
Grauwe gans	0	6	0	0	0	0	0	0	9	0	2	6	0	0	0	15	7	3	8	0	25	0	51	186	42	0	0	0	15	375
Pimpelmees	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	3	0	0	0	0	0	0	7	
Ringmus	2	0	0	0	0	0	0	0	16	2	6	0	0	0	0	0	0	21	0	0	4	0	20	0	0	0	0	0	71	
Roek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	7	2	0	0	1	24	44	
Kransvogel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	7	0	69	41	0	8	13	0	156	
Zilvermeeuw	0	0	0	0	0	11	0	0	2	9	2	2	6	0	0	1	0	7	4	3	8	0	18	13	105	9	4	73	277	
Eindtotaal	65	57	126	87	43	198	171	149	176	355	473	726	983	29	325	470	847	1.142	1.072	1.104	2.102	729	486	844	374	481	1.415	1.108	16.137	

### Kerel

**Vraag:** Hoe bewijs je dat je een echte kerel bent ?

**Antwoord/recept:**

**Men neme:**

- Eén groene jas (hebben we)
- Eén kijker (hebben we)
- Eén groene pantalon (hebben we)
- Eén vilten hoedje met veer (heb je dat niet, jammer, maar dan ben je geen kerel)
- Eén grote hond die verwoed aan een riem loopt te hijgen (heb je die ook niet, pech, dan val je ook af)
- Minimaal zeven gelijksoortige vrienden, die tegelijk met je het veld intrekken (ga je liever alleen of met z'n tweeën, dan ben je ook ongeschikt)
- Een speelgoedje van 75 tot 100 cm lengte (hebben we niet, jammer)
- Je start met lopen, niet gezellig bij elkaar, maar met een tussenruimte van ongeveer 10 meter.
- Je verschrikt alles wat op je weg komt.
- Je schaart je uiteindelijk met je zeven vrienden en minimaal drie honden rond een bosje van 3 bij 25 meter (recentelijk gezien)

- Je richt je speelgoedje, bestaande uit één of twee naast elkaar geplaatste buisjes van 75 tot 100 cm lengte, gevat in fraai houten handvat en drukt op het hendeltje zodra je iets ziet opspringen in het bosje.
- Je laat vervolgens je hond los die het opspringding bij zijn baasje mag brengen (hond krijgt vanavond extra brokjes als beloning, anders werkt hij de volgende keer niet meer)
- Komt hond terug met zwabberend, stuiptrekend opspringding, dan heb je proef glansrijk doorstaan en mag je verder spelen. Je hebt bewezen een kerel te zijn!
- Let op: Soms laat één van je zeven vrienden zijn hond te vroeg los. Richt niet op hond, dat geeft maar rommel en ruzie.
- Pas op voorbijgangers, die kunnen heel lastig zijn en soms zelfs in de weg lopen.
- Tip voor voorbijgangers: Niet toeteren, straks schieten ze je banden nog lek.

A.M.Reesink-B.

### Kerststukjes

Ook dit jaar staat het maken van kerststukjes bij de jeugd op het programma. Op 22 december proberen we van natuurvriendelijke materialen een kerstbakje te maken.

Daar kunnen we voor gebruiken:

- |   |  |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- kerstgroen</li> <li>- gedroogde bloemen</li> <li>- gekleurde takjes</li> <li>- rood en groen lint</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- bakjes</li> <li>- oases om alles in vast te steken</li> <li>- enz. enz. als het maar natuurlijk is, dus geen kerstballen, spuitbussen e.d.</li> </ul> |
|---|--|

Ik ben op 21 december tussen half acht en half negen in de Ketelvink, ons verenigingsgebouw aan de Middelcoopstraat, aanwezig (precies achter het winkelcentrum Terweyde).  
U kunt het daar dan afgeven.

Lukt het u niet die avond of heeft u vervoersproblemen bel dan even en maken we een passende afspraak.

Alvast bedankt,

Gerrie Monfils, de Limiet 5, 4131 NR Vianen.  
tel/fax 0347 377638.



### Derde waarneming van een Roodhalsfuut in Culemborg

Rond de trektelpost in de Redichemse waard wordt in het najaar intensief naar vogels gekeken. Niet alleen de telpost maar ook de afgraving wordt regelmatig bezocht. Zo liepen Ellen en ik op 5 november langs de afgraving. Tussen de Kuif- en Tafeleenden, Smienten, Krakeenden (15 exx) en Meerkoeten zwommen zo'n 20 Futen en één Roodhalsfuut. Dit is de derde waarneming van deze fuut in de omgeving van Culemborg. De eerste twee Roodhalsfuten werden eveneens in de directe omgeving van de telpost gezien. Op 28 december 1968 werd één exemplaar gezien op de 'afgraving De Heul' (Alleyn, 1971). Ook de tweede waarneming van Culemborg werd op de trektelpost gedaan. Op 13 september 1986 werd door de aanwezige trektellers één exemplaar gezien (archief VWG).

Alleyn (1971) meldt nog een waarneming van één exemplaar bij Hagestein (19 en 20 februari 1966). Een tweede waarneming in de omgeving van Hagestein is gedaan op 28 februari 1970 (Van den Bergh et al, 1979).

#### Determinatie

De Roodhalsfuut is kleiner dan de Fuut en groter dan Kuifduiker en Georde fuut. Lengte Roodhalsfuut 40-50 cm, Fuut 46-51 cm en Kuifduiker 31-38 cm (Jonsson, 1993).

De kenmerkende roodbruine hals verliezen de adults in de herfst en wordt ingewisseld voor een donker bruinrijze. De hals blijft daarmee een goed kenmerk, daar de andere futen meer wit op de hals hebben. Naast de grootte en de kleur van de hals is er nog een derde kenmerk. Een volwassen Roodhalsfuut heeft aan de basis van de zwarte snavel een gele vlek (Fuut heeft een roze snavel). Exemplaren in juveniel en eerste winterkleed hebben een grotendeels gele snavel die naar de punt toe geleidelijk grijzer wordt (Harris et al, 1991). De waargenomen Roodhalsfuut had een bijna geheel gele snavel, het was dus een eerste winter vogel.

#### Broedgebied

Het broedgebied van de Roodhalsfuut strekt zich vanaf de Russisch-Poolse grens naar het oosten toe uit. Ten westen van deze grens is het broedareaal niet aaneengesloten (Cramp & Simmons, 1977). De meest nabijgelegen broedgebieden zijn in Duitsland (Mecklenburg, Sleeswijk-Holstein) en in Denemarken. De aantallen broedvogels nemen in deze gebieden toe. Ook in Nederland zijn recentelijk broedgevallen bekend. In de periode 1980-1992 zijn ten minste 17 waarschijnlijke en vier zekere broedgevallen bekend (Van Dijk et al, 1994).

De Roodhalsfuut is een broedvogel van kleinere plassen en meren van kleiner dan 3 ha tot zelfs kleiner dan 1 ha. Kenmerkend voor de plassen en meren zijn de vele ondergedoken waterplanten (Cramp & Simmons, 1977).

#### Overwinteringsgebied en voorkomen in Nederland

De Roodhalsfuut overwintert hoofdzakelijk langs de zee-kusten van Noord- en West-Europa. In de trektijd en in vorstvrije winterperiodes wordt de soort ook waargenomen op zoetwatermeren. Het is onbekend wat de herkomstgebieden zijn van de Nederlandse overwinteraars (SOVON, 1987).

Op enkele plaatsen (Grevelingenmeer en omgeving Lelystad) zijn ook in de zomer Roodhalsfuten waar te nemen. In 1989 is er in de periode mei tot september een maximum van 18 overzomerende Roodhalsfuten vastgesteld op het Grevelingenmeer (Ouweneel, 1990).

#### Voorkomen in het rivierengebied

SOVON (1987) meldt dat waarnemingen in het binnenland gedurende de herfst en winter tamelijk schaars zijn. De waarnemingen komen hoofdzakelijk uit het rivierengebied en van de Middenlimburgse grindgaten.

Uit de diverse avifauna's van het rivierengebied (Lensink, 1993; Leys, 1993; Van den Bergh et al, 1979) komt het beeld naar voren van de Roodhalsfuut als doortrekker (oktober en februari) in zeer kleine aantallen en als wintergast in uiterst kleine aantallen.

#### Gebruikte literatuur

- Alleyn, W.F., L.M.J. van den Bergh, S.J. Braaksma, Th.J.F.A. ter Haar, D.A. Jonkers, H.N. Leys & J. van der Straaten, 1971. Avifauna van Midden-Nederland. Assen.
- Bergh, L.M.J. van den, W.G. Gerritse, W.H.A. Hekking, P.G.M.J. Keij & F. Kuyk (red.). 1979. Vogels van de grote rivieren. Utrecht.



- Cramp, S. & K.E.L. Simmons, 1977. Birds of Europe, the Middle East and North Afrika, I. Oxford University Press. Oxford.
- Dijk, A.J. van, F. Husting & R. Offereins, 1994. Broedgevallen van de Roodhalsfuit *Podiceps grisegena* in Nederland in 1980-92. *Limosa* 67: 76-78.
- Harris, A., L. Tucker & K. Vinicombe. 1991. Vogeldeterminatie. Baarn.
- Jonsson, L., 1993. Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Baarn.
- Lensink, R. & Vogelwerkgroep Arnhem e.o., 1993. Vogels in het hart van Gelderland. Utrecht.
- Leys, H., G. Sanders & W. Knol, 1993. Avifauna van Wageningen en wijde omgeving. Wageningen.
- Ouweneel, G.J., 1990. In 1989 meer overzomerende Roodhalsfuten op de Grevelingen. *Het Vogeljaar* 38: 170-171.
- SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse vogels. Arnhem.

Paul van Veen

### Dikke billen

Ben je gezegend met dikke billen, dan moet je niet mauwen, dan zit je in ieder geval altijd stevig in het zadel en dat is een veilig gevoel. Je mag er wezen; ze kijken niet zo maar langs je heen. Prima toch ! Helaas, hele hordes volslanke volwassenen blijken die mening niet te zijn toegedaan, want ze willen toch liever niet te veel opvallen achter hun hockey-of golfstick en wensen zich soepel en wat magertjes over de daarbij behorende sportterreinen te kunnen verplaatsen. Er wordt wat afgetrimd en gelopen om het lijf gespierd en slank te laten zijn zodat aan alle modebeelden kan worden beantwoord.

Zondag 's morgens zwabberen ze in strakke leggings en vlotte loopschoentjes over de dijk, hun dikke billen en dijen bestrijdend. Zondag 's avonds zal het maaltje bestaan uit verrukkelijk magere biefstuk en salades. De lopers ploeteren boven op de dijk, hun biefstuk slentert sloom onder aan de dijk. De één wil geen dikke billen, de ander blijkt ze juist te moeten hebben. Doorgefokte blubberende witte billen banjeren onder aan de dijk, dom uit hun koebruine ogen kijkend en loeiend wanneer de natuur daar eigenlijk geen enkele aanleiding toegeeft. Hindert niet, want deze vleesmachines functioneren dan ook op geen enkele manier natuurlijk, behalve dat ze van voren gras verorberen en van achter bruine kledders dumpen. Gehandicapte beesten voor de zondagse biefstukproductie.

En daar bouwen ze dan ook nog zo'n gruwelijk zichtontnemend obstakel voor, tegen onze heerlijke Hollands groene dijk. Daarvoor wordt het prachtige verwaarloosde weitje om de schuur, vol lekkere distels en zaadjes verschaffende plantjes voor het kleine vogelvolk, opgeofferd. Omgeploegd. Er zal wel één soort gras komen.

Zo zie je maar. Die zondagse dikbillen op de dijk hebben dus een innige relatie met die bonken bief onder aan de dijk.

Ik denk dat ik toch maar vegetariër word.

A.M.Reesink-B.

23 september 1995

*libelle excursie met Annette*

*Wij zijn met Annette en andere naar de ~~Zump~~ Zump geweest om naar libellen te gaan kijken. Wij hebben een soort libelle goed gezien en dat was de Hoest-panserijffertje. Wij hebben een*

*mannetje gezien met een tangetje om het vrouwtje in haar nek vast te houden om te kunnen paren. De eifjes wouder in een tak over het water gelegd. Dit was mijn eerste excursie.*

*Vincent Post*



### Uitreiking vlinderboeken aan beste vlindertellers van 1995

#### Een leuk vlinderjaar

In het voorjaar van 1995 is in de Hak-al een boek uitgelooft voor de persoon die het meeste vlinderwaarnemingen zou inleveren. Iedereen ging vervolgens fanatiek aan de slag, want wie wil er niet zo'n schitterend boek van De Vlinderstichting krijgen. Helaas, in het voorjaar was het slecht weer en we moesten wachten tot juli voordat het weer opknapt en de vlinders massaal tevoorschijn kwamen. Honderden dagpauwogen, gevolgd door nog meer kleine vossen bevolkten Culemborg. En jawel, ook de Rouwmantel, een uitgestorven vlinder in Nederland werd in Culemborg en Zoelmond waargenomen.

Hiermee was het nog niet afgelopen, want ook de Koninginnepage is even langs geweest. Bij de Ronde haven werd in augustus een schitterend exemplaar gezien.

#### Niks verdrinken!

We waren erg benieuwd hoe de vlinders de evacuatie hebben overleefd. De uiterwaard heeft weken onder water gestaan en je gaat er dan een beetje van uit dat de eitjes, rupsen en poppen die er aanwezig zijn wel zullen zijn verzopen. Dit bleek erg mee te vallen, want in de uiterwaarden zijn op verschillende plaatsen populaties gevonden van Icarusblauwtje en Zwartspriedikkopjes. Blijkbaar kunnen deze beesten goed tegen overstroming.

#### Ook trieste verhalen

Het was niet allemaal koek en ei, want het Hooibeestje is dit jaar helemaal niet gezien bij Culemborg. Ik weet nog goed dat ik als jochie hutten bouwde bij de Bachlaan (waar nu de sportvelden van het Wilhelmina College liggen) en daar tientallen Hooibeestjes ving. Ook de jaren daarna was het Hooibeestje een algemene vlinder. In 1990 zaten er meer dan vijftig bij de Zandput Rietveldseweg, maar vanaf 1991 ging het bergafwaarts. Dit is niet iets specifiek 'Culemborgs'. In heel Nederland heeft de soort in 1991 een klap gehad, waarschijnlijk door slecht weer in het voorjaar. In de duinen is hij al weer helemaal hersteld, maar in het binnenland blijft het tobben. Ook de Kleine vuurvlinder doet het veel minder dan een jaar of vijf geleden, maar deze soort lijkt al wel weer duidelijk op de weg terug.

#### De winnaars gehuldigd

Heel veel mensen hebben dit jaar veel vlinders gezien, wat minder hebben genoteerd hoeveel en waar zij vlinders zagen en slechts een enkeling heeft heel veel vlinders gezien en ook heel veel vlinders genoteerd.

In totaal zijn nu al 1855 vlinderwaarnemingen uit 1995 verwerkt. Wellicht dat we over de tweeduizend waarnemingen komen, een zeer waardevolle aanvulling voor de atlas.

#### WIE HEBBEN ER NU GEWONNEN???

Ja, laat ik het maar verklappen; er zijn twee winnaars. Van de jeugdgroep hebben we vellen vol waarnemingen gekregen van Narda Robeer. Deze vlindertelster heeft vele uren besteed aan het zoeken en opschrijven van vlinders. Zij alleen heeft maar liefst 150 waarnemingen ingeleverd van in totaal 480 vlinders!

Gerben Mensing heeft het als volwassene ook zeker niet slecht gedaan. Hij kwam pas laat in het jaar op gang en daarom heeft hij de leden van de insektenwerkgroep niet kunnen overtreffen, maar toch kwam hij tot 175 waarnemingen van in totaal precies zeshonderd vlinders. Gerben is inmiddels een expert op het gebied van Kleine koolwitjes, en in die hoedanigheid hebben we hem gevraagd lid te worden van de insektenwerkgroep. Ook Narda wordt lid, zodat er twee concurrenten minder zijn voor u allen. Want jawel: WE GAAN NOG DOOR!

Een nieuw jaar, nieuwe kansen

Nog één jaar schrijven we alle vlinders die we zien op. Misschien, wellicht, dat u volgend jaar de meeste gegevens kunt leveren en de trotse bezitter wordt van zo'n schitterend vlinderboek (ook nu mogen de leden van de insektenwerkgroep NIET meedingen, jammer Narda en Gerben!)

Kars Veling, gewoon lid Insektenwerkgroep



<b>EXCURSIE- EN ACTIVITEITENPROGRAMMA</b>
---

**\*\* INDIEN NIET VERMELD, DAN VERTREKKEN ALLE EXCURSIES VANAF "DE KETELVINK" \*\***

datum	tijd	aard van de activiteit
maandag 18 december 1995	20.00 uur	Algemene Maandelijks Vergadering
vrijdag 22 december 1995	19.00-20.00 uur	Jongere jeugdavond
vrijdag 5 januari 1996	vanaf 19.30 uur tot .....	Nieuwjaarsbijeenkomst
zaterdag 6 januari 1996	09.00 uur	Knotten
maandag 8 januari 1996	20.00 uur	Bijeenkomst werkgroep Natuurfotografie
vrijdag 12 januari 1996	19.30-21.00 uur	Oudere jeugdgroep
zaterdag 13 januari 1996	09.00 uur	Activiteiten Nestkastenwerkgroep
maandag 15 januari 1996	20.00 uur	Algemene Maandelijks Vergadering
woensdag 17 januari 1996		UITERSTE INLEVERDATUM KOPY HAK-AL FEBR. 1996
vrijdag 19 januari 1996	19.00-20.00 uur	Jongere jeugdavond
zaterdag 20 januari 1996	08.00 uur 10.00 uur	Zoogdiereninventarisatie door Zoogdierenwerkgroep Excursie: Bomen in Plantage o.l.v. Leo van der Kooij
vrijdag 26 januari 1996	20.00 uur	Dia-avond
zaterdag 27 januari 1996	09.00 uur 09.00 uur	Ganzenexcursie naar Ooypolder Knotten
vrijdag 2 februari 1996	19.00-20.00 uur	Jongere jeugdavond
maandag 5 februari 1996	19.30 uur	Jaarvergadering
vrijdag 9 februari 1996	19.30-21.00 uur	Oudere jeugdavond
maandag 12 februari 1996	20.00 uur	Bijeenkomst werkgroep Natuurfotografie
vrijdag 16 februari 1996	19.00-20.00 uur	Jongere jeugdavond
zaterdag 17 februari 1996	07.30 uur 09.00 uur 09.00 uur	Zoogdiereninventarisatie door Zoogdierenwerkgroep Excursie: Vogels in de uiterwaarden, o.l.v. Vogelwerk- groep Activiteiten Nestkastenwerkgroep
maandag 19 februari 1996	20.00 uur	Algemene Maandelijks Vergadering
zaterdag 24 februari 1996	08.00 uur 09.00 uur	Wintervogelexcursie naar Kil van Hurwenen Knotten

